

ÚVODEM:

Tato kronika jest pokračováním kronik psaných po osídlení obce českým obyvatelstvem v letech 1945-1966 a 1967-1980. Kronika z let 1967-80 nebyla dále dopisována, z důvodu připojení tehdejšího MNV Vítonice k MNV Prosiměřice. Zápisy o dění v naší obci v letech 1981-90 by měli být psány v kronice střediskové obce Prosiměřice.

Stručný životopis kronikáře

Já, kronikář Martin Smeták jež jsem na sebe vzal tuto nelehkou úlohu zakládat třetí obecní kroniku, jsem se narodil ve Znojmě 25. srpna 1975 jako syn Josefa a Aleny Smetákových. Od útlého dětství se zajímám o historii obce, a svého rodu, jenž je v obci starousedlím. Od roku 1988 si vedu zápisky o životě v obci ve své obecní kronice. Vyučen jsem, stejně jako můj otec zedníkem a toho času se též zednickým řemeslem živím. V roce 1994 jsem vykonával základní vojenskou službu u voj. záchranného pluku civilní ochrany v Bučovicích okr. Vyškov. Po jejím ukončení jsem byl oficiálně starostou obce jmenován obecním kronikářem. To bylo v zimě r. 1995. Na jaře téhož roku došla nákladem 2000 Kč na obec nynější kronika, do které po jednání z obec. zastupitelstvem se počne psát rokem 1994, rokem voleb do obec. zastupitelstva.

Popis obce

Naše obec se rozkládá v rovinatém a úrodném okolí. / kvalita zemědělské půdy patří k nejlepší na okrese / Obec tvoří dvě řady domů, jež jsou odděleny širokou ulicí, stoupající k severu. Z ní vede několik vedlejších uliček. Obcí protéká Křepický potok zvaný "Křepička". Co do rozlohy a počtu obyvatel patří obec mezi malé vesnice. Při zakládání kroniky zde žilo 200 obyvatel v 67 sedlých staveních. K obci jest 524 ha zemědělské půdy vesměs obhospodařované zemědělským družstvem, v němž je zaměstnána i většina pracujících občanů. V obci je několik soukromých podnikatelů př. Dřevovýroba- Blahýnka na č.p 1, Výroba drobného spotřebního zboží- Blahýnka Petr na č.p 5, Stolařství Brzobohatý Vlast. na č.p 99, autoelektrikář Brzobohatý Jar. na č.p 98, soukr. zemědělec Šabata Frant. na č.p 73, manželé Komínovi na č.p 1 - obchod ze smíš. zbožím. Za obcí po hlavní silnici na Mor. Krumlov se v dolině rozkládá kolonie vinných sklepů zvaná též "Špica". Je zde 50 sklepů, z nichž je polovina využívána. Obec není příliš narušena socialistickou výstavbou. Není zde jediná bytovka. Rodinných domků z plochou střechou je zde pouhých šest. V obci se nachází osm chalup, ve většině majitelů z Brna. Dalších 10 objektů je trvale neobydlených a tyto chátrají a narušují jinak vcelku dobrý vzhled obce. Obec je přiškolená k Prosiměřicím, rovněž zdravotní středisko, pošta a sociální zařízení spadá do sousední obce. Mateřská škola je po rekonstrukci umístěná v budově č.p 82 a navštěvuje ji 14 dětí. Obyvatelstvo je tvořeno z velké většiny obyvateli středního věku. Průměrný věk v r. 1994 byl 36,1 let. Avšak je potěšující že rok od roku klesá průměrný věk a přibývá malých dětí.

Zařadit k popisu obce

Náš les se rozkládá na 10 ha obecní půdy. Tvoří ho vesměs akátový porost, sem tam osamocený jiný listnatý strom, to vše hustě zarostlé v křovinách čepného bezu. Ve svých zákoutích ukrývá několik němých svědků dávno již minulých dob.

Jedním s těchto svědků je starý mlýnský náhon dokonale ukrytý pod klenbou lesního porostu, lemující dnešní koryto našeho potoka. VEdl od tzv. "Druhého splavu" přes splav první až ke mlýnu tj. budova č.p 43.

Druhý splav- jsou rozvaliny vzdálené 300m proti proudu, korytem potoka. Splav sloužil k regulování vody v mlýnském náhonu. Tento splav dostal svůj přídavek, protože je opravdu na potoce v pořadí druhý.

Ten první, na němž se též podepsal zub času tvoří z mostem po kterém vede cesta k lesu jedno stavební dílo a díky mistru zednickému který tehdy vyryl do měkké malty své jméno a letopočet, víme že most a splav vystavěl roku 1912 zednický mistr T:HOMOL. CESTA vedoucí přes most se těsně před vjezdem do lesa rozdvouje, Pravá, vede do kopce kterému se podle své svahové rozmanitosti po léta říká: "Houpačka". Levá cesta vede do kopce odjakživa zvaného: "Rasák". Ten podle posledních žijících pamětníků prý dostal své jméno podle toho, že v místech kde je nyní zarostlý palouk z několika borovicemi bylo kdysy obdělávané políčko a naproti němu stával domek, ve kterém bydlel "ras". Člověk který zbavoval hospodáře od nemocných a uhynulých zvířat.

Jestli zde žil sám nebo s rodinou to dnes již nevíme ale byl-li sám, je docela možné že se tak stalo díky této říkance, které se z těch dávných časů dochvala:

Děvčičko pěkná, vem si mě - rasa,
budeš mít každéj den kousek masa.
Vněděli, v pondělí, vouterek zas,
abysy věděla že tě má ras.

Dům zmizel, na místě zůstal jen starý kamený sklep, který kdyby mohl mluvit jistě by vyprávěl.

Proti proudu potoka, daleko v lese na hranicích našeho katastru z katastrem Želetickým jsou poslední zbytky ruin samoty zvané: "Cikánský mlýn". Podle ústního vyprávění se v těchto místech když zde stával mlýn zastavovaly cikánské kočovné vozy, aby si zde nabrali pitné vody.

Přítomnost většího množství vody dokumentuje název vedlejšího lénu: "Cikánský rybník".

Popis obce

Ke kultuře na vsi je využíván kult.dům v jehož předsálí si zřídil p.Slivka Mich. hospodu IV.cenové skupiny. Z kultur. akcí se zde udržuje tradice konání poutí a Václavských hodů. V zimě Poslední leč, pro děti pak oslava MDD a ván. besídka. Většina obyvatel není členem žádné pol.strany.Z pol.stran mají zde zastoupení komunisté a lidovci, o ostatních pol.stranách není ani nutno se ~~o~~ zminovat. Z místních organizací vyniká Sbor dobrovolných hasičů.Je zde Myslivecké sdružení- Čáp a Český červený kříž.

hostinec
Zaradit
pro r. 95

Z historie obce

První zmínka o obci datuje se rokem 1341, kdy dne 30.listopadu, Pertold z Lipého daruje Ješkovi- řečenému Sokol, své vsi Vítonice a Lubnic. Z listiny se dovídáme, že na místech nynější vsi stávaly původně osady dvě, které se r.1349 spojily v jednu. Tím zanikla osada Lubnice- nejen podle jména. Od r.1349 kdy obec vlastní vladykové bratři Bedřich a Pavel z Vítonic se vlastníci střídají více než je zdrávo. Za století se ve vlastnictví vsi vystřídalo sedm majitelů. Desátky ze vsi Vítonic náležely opatství louckému. Za válek husitských, rozšířilo se ve vsi vyznání husitské. Když r.1468 král Matyáš Korvín se zmocnil Moravy daroval městu Znojmu ves Vítonice. Město Znojmo se ovšem staralo, aby husitství poddaných Vítonických bylo co nejdříve pokoreno a vyplněno. Roku 1548 prodal obec Pertold z Lipého Jindřichovi Březnickému z Náchoda, který je spojil se sousedními Želeticemi. Předtím byly při velkostatku Krumlovském. Velmi časté střídání majitelů vsi pokračovalo i v dalších dvou stoletích, až konečně r.1711 byla obec opět prodána Františkovi Karlu hraběti Berchtoldovi majiteli Želetic a tím Vítonice byly zase spojeny s panstvím Želetickým a zůstali tak až do začátku 20. století. Obec byla za válek třicetiletých pustošena a ještě roku 1760 nevěděl ani rychtář ani konšelé ke kterému gruntu patří která pole. Napoleonské války též obci velmi uškodily. Roku 1809 měli Francouzi v obci zřízenou garnizoní nemocnici, která vyžadovala nákladu 812 zlatých 30 krejcarů. 19. století přineslo obci nejednu živelnou pohromu. Roku 1828 a 1846 velké požáry, r.1831 a 1866 morovou epidemií. V roce 1845 průtrž mračen a povodeň. Obec nevlastnila školní budovu, proto byla do r.1807 přiškolená do sousedních Prosiměřic. Od r.1807do r.1816 vyučovalo se ve Vítonicích po soukromých domech. Teprve r.1816 byla vystavěna školní budova. Český jazyk byl jazykem vyučovacím. Dle dotačního reversu z r.1832 míval učitel naturální byt, škol. platu 72 zl. 47 krej.,výtěžek z pozemků 24zl. 30krej.a naturální dávky žita a pšenice v ceně 34zl. 52½krej.-úhrnem 131zl. 30krej. Na vytápění šk.budovy dávala obec 3 sáhy dřeva. R. 1856 byla dotace zvýšena na 200 zl. V témže roce došlo k přestavbě školy. R.1875 byla zavedena němčina jako jazyk vyučovací a odstraněna čeština. Stará škol.budova byla zbořena r.1889a na jejím místě vystavěná nová škola- německá. Dnes budova obec.úřadu.

války
hrázy

škola

Z historie obce

Roku 1890 měla obec 390 obyvatel z toho 213 Čechů a 177 Němců. Za deset let to bylo 418 obyvatel- 40 Čechů a 378 Němců. Obec, která bývala odpradávná ryze českou se během prvních let 20.století germanizovala. Poněmčení nastalo vlivem správy velkostatku a cukrovaru v Želeticích, v neposlední řadě školou. Důkazem jsou i rodová jména př. Buchta, Vrana, Jelínek, Nechvátal, Kotrnc, Smeták nebo Plechatý.

V roce 1920 byla pro 28 českých dětí otevřena menšinová škola měla však pouze čtyřletého trvání. Až na školní rok 1930/31 byla ve statku Baštově č.p 21 zřízena pro české děti menšinová česká škola, která trvala až do podzimu r.1938, kdy musel řídicí učitel Kyjánek z obce tajně uprchnout před narůstající agresivitou některých členů sudetoněmeckých organizací. Škola byla poté uzavřena.

Na návsi stávala šindelová zvonička, vystavěná roku 1817. Ta byla zbořena a na jejím místě vystavěna r.1937 kaple. Největší zásluhu na výstavbě měla rodina Buchtova z č.p 32, která věnovala většinu peněz potřebných na stavbu.

Válečná léta 1939-1945 znamenala pro většinu zdravých mužů ze vsi odchod na frontu. Pro 47 z nich smrt. České rodiny, zde žijící se museli podřídit německé většině nebo obec opustit. Tesařský mistr Antonín Hevera z č.p 88 se nevzdal své české příslušnosti a byl poslán na nucené práce na sever- do Norska. Škol.rok 1944/45 znamenal uzavření i německé školy. Budova byla propůjčena potřebám Wehrmachtu. Děti docházely do Prosiměřic.

válka

7.května 1945 byla obec odstřelována ze sovětských stíhacích letounů a následkem bombardování bylo zničeno několik budov. V obci nastává velký zmatek a chaos. Téhož dne se ze vsi stahuje německá jednotka a s ní odchází i přední představitelé SDP:

Starosta obce, hostínský Josef Hönlinger všemi uznávaný, laskavý a dobrosrdečný člověk 8.května vyvěsuje na své hospodě č.p + československou státní vlajku a s některými obyvateli vítá sovět. vojska.

poválečná léta

Po osvobození dochází k odsunu německého obyvatelstva. Ze starousedlých rodů zde zůstávají pouze smíšená manželství a jejich nejbližší rodinní příslušníci. V prvních poválečných letech probíhá dosídlování obce obyvateli českými. Vzniká MNV jehož prvním předsedou je

V roce 1950 je ustaveno JZD 4.stupně a jeho prvním předsedou je zvolen

V 60.letech je na kopci směrem na Mor. Krumlov vystavěn velkokapacitní kravín a odchovna vepřů. V r.1975 se JZD slučuje z JZD Prosiměřice a r.1977 v JZD "Mír" Práče.

Po ukončení školního roku 1975/76 je zrušena místní škola pro 1-4.ročník. Žáci docházejí již od 1.třídy do školy v Prosiměřicích. MNV je též sloučeno s MNV Prosiměřice.

V letech 1987-1989 si občané brigádnicky zrekonstruovali kul.dům.

Po revoluci r.1989 dochází k osamostatnění obce a jejím starostou se stává p. Michal Slivka.